

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYVÁRMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA

Az »Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylet« hivatalos közlönye.

Előfizetési ára: Egész évre 12 K. Negyedévre 3 K. Tanítóknek, jegyzőknek 10 K. Egy szám ára 24 fillér.

Az »Udvarhelyvármegyei Jegyzői Egylet« hivatalos közlönye.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Kossuth-utca 14 sz. — Megjelenik minden vasárnap Nyitlár soronként 80 fillér.

Jegyzékre veszik a kimaradókat.

A hatodik hadikölesönre megnyitott a jegyzés és ezzel a dátummal új próba alá került Magyarország. A régi világ falai repedeznek, omladoznak és bizonyos, hogy a kialakuló új világban csak azok számára van kegyelem és jut hely, akik életrevalóságukról megdönthetetlen bizonyosságot tettek. Az új hadikölesön sorsával tulajdonképpen a magunk sorsáról határozunk és ezért természetesen, hogy a végletekig megfeszült érdeklődéssel figyeljük és mérlegeljük a ránközve annyira jelentőségteljes eredmény előkészületeit és mozgalmait.

Az előkészületek javarészt kimerítik azok a feltételek, melyek mellett az állam a hadikölesönt kibocsátotta. Ezekről öt hadikölesön tapasztalatai megállapították, hogy kedvező voltak fölülte áll minden versenynek. A legbiztosabb befektetés, mert egy gazdasági crejében kifogyhatatlan, fejlődő képességben határtalan ország egésze kezesség alá érte. És a legjövődélmezőbb is, nemcsak azért, mert előnyösebben sehol másutt a pénz el nem helyezhető, hanem nagy mérvben azáltal is, hogy a hadikölesön az utolsó fillérig benne marad az ország gazdasági életének vérkeringésében és így azokhoz folyik vissza, akik összeadták.

Amikor arról van szó, hogy a régi kitartás legesekélyebb megcsappanása is veszélyeztethető mindazt a rengeteg áldozatot, melyet ideáig bámulatos lelkesedéssel hoztunk meg, mindazt a sikert, melyet máig ellenségeink sokasága fölött arattunk és jövődönknek biztonságát, a mi kitartásunk lanckadatlanságából immár minden kétségen felül áll: akkor az új próba sikere többé már nem lehet kétséges. Oda kell sorakoznunk valamennyien a hatodik hadikölesön szolgálatába és minden erőnkkel újra annak minél fényesebb eredményével kell meglepni a világot.

Nincsen kétségünk, hogy Udvarhelymegye és Székelyudvarhely város közönsége átérti ezen kötelességét és nem akad ember, kinek adva a lehetősége, a ki a kölesönjegyzésből kimarad. És erre különös gondot fogunk vigyázni és jegyzékbe foglaljuk a netán kimaradókat, hogy a nyilvánosság előtt figyelmeztessük kötelességükre.

A városi jegyzés sikerének érdekében a polgármester e héten értekezletet hívott össze, amikor a megjelentek megállapodtak abban, hogy a siker érdekében propagandát fejtenek ki, s mindent megtesznek, hogy a netán csendes kibuvók is figyelmeztetve legyenek hazafias és jól jövődélmező kötelességükre.

A jegyzés megkönyvitése végett az értekezlet bizottságokat küldött ki, hogy polgártársainkat otthonukban keressék fel és hívják

fel a jegyzésre. Így mindenképpen adva van az alkalom, hogy a ládaiban őrzött pénz a legnemesebb útjára elinduljon.

Földnélküli harcosok földhöz juttatása.

Irta: Pál István.

Udvarhelyvármegye imént tartott közgyűlésében indítványt tettem a földnélküli harcosok földhöz juttatása iránt. Indítványomat a törvényhatósági bizottság egyhangulag magáévá tette s annak megvalósítása végett a kormányhoz feliratot intéz, s pártolás végett azt a társtörvényhatóságunk is megküldi. Indítványom megokolásában az országosan szövegben levő birtokpolitikai kérdésekből s azok között is Somogyvármegyének éppen az előbb elfogadott körindítványából indultam ki.

Nagy dologban, amiről már sokan és sokat beszélnek folytonosan miudennemű vonatkozásában, uchiéz az embernek magát röviden úgy kifejezni, hogy megmondja azt, amit meg akar mondani, s hogy emellett magát meg is értesse.

Alhöz azonban talán nem szükséges nagy felkészültség, hogy az ember megérthesse, hogy miért kell az eladás alá kerülő magyar föld vévésnél a magyar államnak biztosítania elővásárlás jogát, főképen most. A magyar államnak most csak földre van szüksége, hogy legyen, amiből adjon azoknak is, akiknek nincs.

Kiéz ez a haza? Azt hiszem, hogy erre a kérdésre ma nem lehet mindenkit kielégítőleg és meggyugtatólag felelni az eddig hazafiaskodással és böccselkedéssel. Ma a haza azé, akinek abban része van. A magyar haza földjében tulajdonrésze kellene hogy legyen minden magyar embernek, aki azt meg tudja becsülni, azt megérdemli, méltó arra. És ki méltóbb, érdemesebb erre, mint aki a haza föld megmaradásáért küzdött, szenvedett, vérzett akkor, a mikor az a legnagyobb veszedelmében forgott? Ezek közül a küzdők közül azoknak, akiknek odig nem volt a hazai földből, azoknak most adni, juttatni kell, mert ők ahhoz ép úgy szerettek jogot, mint az ősfoglalók.

Teljesen egyetérték a német földreformosok elnökével, hogy a hazáért harcoló katonák legszébb jutalma az lesz, ha az általuk védett haza területének egy részét tulajdonul elnyerhetik. „Ha valakinek jár rög — mint a lánglelkű Prohászka pü-pök mondja — annak jár, aki azt a vérevel ontözte, aki saját vérevel küzdötte azt ki“. A katona kötelességteljesítésével szemben a haza is kötelességének érzi, hogy a lovagott lábért cserébe a maga testéből, a földből hasítson ki egy darabot, amellyel hűséges hainak jövődőjét biztosítsa.

Ez legelső sorban az igazság kérdése azokkal szemben, akik végveszély idején a haza védelmében küzdelmükkel, szenvedésükkel, vérükkel igazságos jogot szereztek a haza földjéhez. Ezzel egyidejűleg a hála kérdése a haza részéről a hősök iránt, akiknek idig nem volt részük a haza földjében. Egy nemzetnek igazságtalannak, hálátalannak soha sem szabad lenni. De nagy horderejű szociális kérdés is minél többeket juttatni őrálló megélhetéshez s azáltal elejét venni az agrár szociális demokráciának, amely anarchisztikus törekvésével a békés munkásságot nyugta-

lanítja, zavarja. Közgazdasági kérdés is, mert előmozdítja a földnek jobban való megművelését, a többtermelést és ezáltal a jobb megélhetést. Hazafiségi kérdés, mert, mert a tulajdon inkább köti az embert a földhöz, hogy abban otthon érezze, otthon találja magát stb.

Joghöz, de a jog között is legelső sorban tulajdonjoghoz kell juttatni a hazáért küzdöket. Legyen ez jelszavunk!

Jelszavakban soha sem volt hiány, minden időnek megvolt a jelszava. Most régtől fogva az uralkdó jelszó a szocializmus és a demokrácia. Hogy az ezen kifejezések alatt levő irányzatok, törekvések hogy változtak? és hogy ma mit kell alattuk érteni? az itt nem fejtegetem. De ha az irány változott is, a jelszó megmaradott és most a legutolsó fázisban a háborút egészen azon jelszó alá terelték és a demokrácia érvényrejuttatása érdekében folytatják, erőszakolják a világháborút.

Legyünk ugyan figyelmesek a jelszavak iránt, de vizsgáljuk meg azok tartalmát, jelentését. Ugy vélem, hogy mi nem néprealmat, nem osztályuralmat akarunk, hanem nemzeturalmat, amely nemzetnek ugyan különböző rétegei vannak, de amelyek egyikének érvényesülése elül sem szabad az utat elzárni, hogy a tehetség jusson érvényre, bármely nemzeti rétegből való is, tudjon érvényesülni a köz érdekében. Ilyen értelemben nemzeti uralmat akarunk és nem osztályuralmat. Ez a viselkedés a magyar nemzet felfogásának, gondolkodásának és érzésének megfelelő, sőt egyenesen abból való. Nálunk osztályuralmat lehetetlenség csinálni, ahol a felsőbb és alsóbb osztálynak általában egymást becsülik, egymásnak nem ellenségei, sőt jóakarói. Ez az állítás az életből van véve és a valóságot fejezi ki. Ha a magyar állam, a magyar haza, mert én azt a kottót egynek veszem, a földnélküli hősökkel szemben a kötelességét önként teljesíti, önmagának is javára tesz, de egyúttal a demokrátiás szellemet is szolgálja és ezáltal netalán destruktív irányzatának életet vesz, hogy az a nemzeti erőgyarapodásnak válik biztos és kimeríthetetlen forrásává.

Kiéz ez a haza? No bocsátkozunk bölcselemi vitatkozásba, hanem mondjuk modern reális gondolkodással, hogy konkrété azé, akinek része, tulajdona van benne; természetesen annál inkább azé, akinek minél többje van benne. Ma igazán nemzeti szükségesség, hogy az minél többeké legyen. Tegyük meg azt, tegyük meg legelső sorban azokkal, akik küzdelmükkel jogot szereztek hozzá, de tegyük úgy, hogy amit kapnak a hazától, az aztán megmaradjon, biztosítva is legyen nekik és leszármazottjaiknak.

Lehetetlenség feltételezni, hogy ebben a tekintetben a háboru után is marad és megy minden úgy, mint a háboru előtt, mintha nem is történt volna semmi. A gondolat, a tan a földnélküli hősöket földhöz juttatni, teljesen beleillik

a nagy időkre; de kivitele nélkül hiányos, fél-szeg maradva a nagy idő örökre.

* * *

De jöjjünk egy kissé közelebb magunkhoz, a mi otthonunkhoz, székely népünkhöz.

A székely mindenként felülmuló, numerikus ekzisztenciájára veszedelmes hévvel, hősiességgel pusztította magát, küzdött, szenvedett, vérzett a hazáért. Hát ezért a haza mit adjon neki? Ami a nagy véráldozat után a székelyből még megmaradt, abból hazátlan egy sem maradhat.

Igen, de nálunk nincsenek nagy területek, amikből a földművelőket földhöz lehetne juttatni. Mindegy, de elengedhetetlenül utat és módot kell keresni és találni arra, hogy mindenki legyen meg legalább az otthona, ahol lakják, ahol magát és családját elhelyezhesse. Hajléktalan, csavargó székely ebben a hazában ne legyen, no főképp a hősök közül.

És elsősorban itthon kell erősíteni a székelyt. Hogy miért? Kelle erről beszélni? Tessék csak ránézni a fődabroszra s megérezni, hogy hol lakik a székely, hogy minő nagy tengerben sziget ez a maroknyi nép s elgondolni, hogy miféle feladat hárul rá és egyedül ő rá a magyar állam szempontjából. Mit kell tenni a székelységgel, ezt a feladatot szolgálhassa s természetesen eredményesen szolgálhassa? Idevonatközlő az államnak nagy kötelességei vannak.

Udvarhelymegyének 20 waggon gabonát kell beszállítani.

Az Országos Közélemezési Hivatal erdélyi részét meghatalmazottja rendeletet intézett Udvarhelyvármegye alispánjához, melyben azt írja, hogy a megsejtett pótrekvirálás nem járt azon eredménnyel, mely a természettermékek és az erdélyi vármegyékben egyes területek kiürítése után megmaradt készletek figyelembevételével joggal várható volt, éppen azért, hogy a közellátásra szorulóknak f. évi augusztus hó 15-ig a szükséges élelem biztosítható legyen, a rekvirálásnak báználháza és tanyáról-tanyára járással legszigorubb megiamótlását elrendeli.

Az összeszükségletből Udvarhelyvármegyére 2000 mm. esik, mely a közellátás részére feltétlenül beszállítandó.

A rendelet ezeketán így szól:

— A rekvirálást alispán urnak az Országos Közélemezési Hivatal Elnöke 5000—1916. számú rendeletében lefektetett alapelvek szerint és személyes felelőssége mellett olyképpen kell végrehajtania, hogy a vármegyéjére kivetett mennyiség minden körülmények között beszállítassék. A kivetett mennyiség redukálása, a beszállítatás mellőzése vagy késedelmes lebonyolítása szempontjából semmiféle igazolásnak vagy mentősguok helyt nem adhatok.

A rekvirálásnál az Országos Közélemezési Hivatal Elnökének 5000—1916. számú rendeletében előírtakon kívül még a következő rendelkezések tartandók be:

Az erdélyi részekben a pótrekvirálás az idézett rendelet előírása daczára több helyen katonai karhatalom igénybevétele nélkül történt. A katonai közegek közreműködése egyrészt a helyzet komolyságát jobban kifejezésre juttatja, másrészt az eljárás sikerét is nagyban előmozdítja, ezért a rekvirálás feltétlenül katonai segítséggel hajtható végre. A rekvirálásnál helyenként a Haditermék Részvénytársaság megbízottjai is közre fognak működni.

A rekvirálás kiterjed az összes kalászos gabonaművekre, tengeriro és a hüvelyesekre, zab nem számítottik be.

Jóllehet az Országos Közélemezési Hivatal Elnöke 1917. február hó 19-án kelt 12331—1917. IV. számú rendeletével az alispánoknak személyes felelősség terhe mellett köteleességükbe tette, hogy a rekvirált készletek összegyűjtésének, a vasuti állomásokhoz szállíttassanak, vagy legalább is raktározttassanak, hogy a számtalan kis tétel a közlemezés rovására veszendőbe ne menjen, mégis tudomásom szerint több vármegyében a készletek ma is az illető bírtokosok kezében vannak. Ezért míg egyrészt alispán urat a 12331—1917. számú rendelet azonnali végrehajtására újólag

Azokban eunek vallása mellett sem tartózkodom kimondani, hogy az állam kötelessége mellett is megmarad a mi kötelességünk. Ennek a két kötelességnek együttes felfogása a együttes teljesítése vezethet célhoz. Ehhez részünkről nem elég fajtság érzése, hogy székelyek vagyunk, szükségesség nagyon az is, mert hiszen a nemzeti érzés, a nemzeti öntudatosság alapja a többinek, de csupán csak önmagában nem elég, sőt veszedelmes, mert únos hivalgásra vezethet.

Nekünk fajtságunk ismerése s érzése mellett előiakaró s életreképes népnek kell itt lennünk s ezt legelő sorban önmagunknak kell tanúsítanunk, bizonyítanunk és csak ehhez képest igényelhetjük az állam támogatását, amit az állam állami szempontból kell, hogy megtögyen. Tisztázzuk tehát a felfogást, hogy tisztázódjék a helyzet.

Mivel azonban a helyzet előttünk eléggé tiszta, mert mi itt ezer év alatt a magyarságra nélkülözhetetlennek bizonyultunk és ennek a történelmi hivatásunknak most is mindenkit bámulatba ejtően tettünk eleget: ezért kell, hogy foliratban megkérjük az államkormányt, hogy a székely harcosokról gondoskodjék úgy, hogy azok közül hajléktalanul földönfutó ne maradjon senki és hogy tudjon megoldni mindeaki, itthon pedig intézmények létesítésével úgy erősítse a székelységet, hogy a képes legyen fokozott mértékben is teljesíteni állami feladatát.

nyomatékosan figyelmeztetem, egyuttal felhívom figyelmét arra is, miszerint az alutas hatóságoknak rendelje meg, hogy eljárásukban ügyeljenek arra, nehogy a már lerokvirált tételek ezen új rekvirálásban felvétessenek, mert ily eljárás a legnagyobb zavarokat okozza és a következő eredmények rovására esik.

Alispán urnak képezi feladatát, hogy a fejkvótákat és a földek megműveléséhez szükséges gazdasági munkás létszámokat olyképpen szabályozza, hogy a vármegyéjére kivetett mennyiség minden körülmények közt előressék.

Földek megműveléséhez szükséges munkáslétszám azonban augusztus 15-ig számítva kat. holdanként kalászosnál 12 napszámánál, tengerinél 16 napszámánál, burgonya és takarmányrépánál 20 napszámánál, rét, kaszáló, mesterséges takarmányról 6 napszámánál magasabb mértékben meg nem állapítható. A laltartásra és baromfi tartásra gabonából és tengeriből semmi sem számítható: kivételt csak azon tehenészetek képeznek, a melyek városok és kórházak részére szerződésük szerint tejet szállítanak. Az ily tehenek ellátására napi 2 kgr. tengeri vagy árpa visszatartható.

Vetőmagszükséglet a vetési időszak lejártá folytán tengerinél vehető figyelembe csak és pedig kat. holdanként legfeljebb 20 kilogrammal, de csak az esetben, ha az illető beigazolta, hogy földjét tengeri vetésre már előkészítette.

Különösen még a következőkre hívom fel alispán ur és a megfelelően usítandó rekviráló közegek figyelmét: a) Az alispán ur által szabályozott, illetve leszállított fejkvótába úgy a gabona, mint a tengeri, valamint a liszt a szemes-terménynek megfelelő mennyiségben betudandó. Vagyis miután most a liszt 90% ra öröltetik ki, ha a fejkvóta pl.: havi 13 kg. szemes-terményben lett alispán ur által megállapítva, akkor ha az illetőnek még két fölött háztartásbelije van és a készlete 45 kgr. liszt, 100 kgr. buza és 300 kgr. tengeri, akkor az illetőnek meghagyható május 15-től augusztus hó 15-ig terjedő időt számítva $3 \times 13 = 39$ kgr., illetve 3 egyén után 107 kgr. szemes-terménynek megfelelő mennyiség. Elsősorban tehát a 45 kgr. liszt, a mi 50 kgr. szemes-terménynek felel meg és 57 kgr. tengeri. A többi tengeri és gabona, ha az illetőnek jogos gazdasági szükséglete nincsen, elrekvirálendő. b) A gazdasági szükségletből azok a családtagok, a kik a saját föld megműveléséül munkaerőként szerepelhetnek, számításba nem vehetők. Pl.: ha egy kat. hold kalászos megmunkálására 10 munkanapot számítunk és az illetőnek 15 kat. hold szántója van és rajta kívül két munkaerős családtagja, akkor három egyén után május 15-től augusztus 15-ig számítva 13 kgr.-os fejkvótával joga van 107 kgr. szemes-terményre, gazdasági szükségletre pedig két felfogadandó egyén után, a kikre 6 kat. hold megművelése lett számításba véve — összesen hatvan napra még 26 kgr.-ra. c) Hüvelyesekből a havi fejkvóta szintén megállapítandó, ez azonban az Országos Közélemezési Hivatal által követelt gyakorlat szerint havi 2 kgr.-ot meg

nem haladhat.

A rekvirált termények a községeben haladéktalanul összegyűjtendőek, a községeháznál vagy más alkalmas biztos helyen raktározandók, illetőleg a rekvirálás napjától számított három nap után a felszólalással meg nem támadott tételek a Haditermék R. T. kirendeltségének kivátságához képest a legközelebbi vasuti állomáshoz szállítandók. Minden egyes tulajdonos zsákján a tulajdonos neve, a rekvirált termények neme és mennyisége megjelölendő. A tulajdonos fuvarozási és számszolgáltatási kötelezettsége a legközelebbi vasuti állomásig terjed.

A rekvirálás május 15-én megkezdendő és a leggyorsabban lehetőleg már május 31-ig befejezendő.

Ezen rendeletnek teljes pontossággal való végrehajtására az alispán az összes elsőfoku hatóságokat utasította. Az Országos Közélemezési Hivatal Meghatalmazottjának további rendelkezése szerint minden községeben katonai rekviráló osztagok fognak megjelenni, s a rekvirálást ezek jelentkezőkor és ezek közreműködésével kell megkezdni és végbeinni.

Az alispán a fejadagot havi 13 kilogramm együttesen vett kenyérgabonában és kenyérpótló terményben (tengeri, árpa) szabta meg, míg a hüvelyesekből való fogyasztási adagként havi és fejenkénti két kilogrammot kell venni.

Az összes hatóságokat, valamint a lelkészek urakat is felhívja az alispán, hogy a néppel a rendelet honvédelmi jelentőségét és emberszerető célzatát buzgón megértessék. Nem büntetésből és nem sarczólásokban kívánja a rendelet — úgy mond az alispáni rendelet — az olóirt szorgalmat, hanem áldozatkészségként azok felszólítására, a kik saját hibájukon kívül kenyértelenül vannak. Gondoljon mindenki az éhező gyermekszájakra, a miknek az életért való osegere: nem lehet azzal elcsitítani, ha a hatóságok kenyérvetelésre ellen tiltakozunk és elégedetlenkedünk. Nem lehet azt az éhező gyermeket azzal a hírrel se meggyújtani, hogy fősvény emberek miatt nincs kenyér. Csak az hoz meggyújtást, ha az utolsó falatunkat is az irgalmasság cselekedetével meg tudjuk osztani. Minden megosztott falat könnyet töröl és sok könnyet kell mostanában letörölnünk.

Gyermeknap Székelyudvarhelyen.

Az Országos Gyermekvédő Liga június első vasárnapján, 3-ikán, kiküldi az irgalom nevében munkatársait az utcára, hogy állítsák meg a járókat és adakozásra hívják a legszentebb cél: az elhagyott gyermekek védelme érdekében. Székelyudvarhely város közönségét voltaképpen nem is kell külön buzdítani a jótékonyág gyakorlására: talán szegénységünkkel kapcsolatos a mi jóságunk. Éppen ezért csak illő és méltányos, hogy újra emlékeztető idézzük: mennyivel fontosabb az az áldozás, a melyet a Liga urnájánál mutatunk be. Életet ment, veszendő erkölcsöt gyógyít és a nemzeti erőt gyarapítja ez az áldozás. A Gyermeknapot a Liga ez évben is a Gyermekvédőtelep helyi fiókjával kapcsolatosan rendezi s minden bizounyal szép sikerrel fogja rendezni.

Vetéseink állása.

A mai nehéz körülmények között, midőn a ma és a holnapnak kenyérről aggodalmak tépik az emberek lelkületét, nem kevés sullyal nehezedik a mérlegbe a nagy kérdés, vajjon lesz-e kenyérünk, vajjon a magyarok Istouének jóságos gondoskodása megadja-e nekünk azt, a mi világháboru döntő mérkőzésének egyik leghatalmasabb tényezője: a jó termés.

Mikor ilyen aggodalmakkal telve nekivágnak a határnak, vidéknek és ország résznek, hogy a kalkulációt reálistan tehessek meg, meggyújtólag hat ráunk annak látzata, hogy a hol legközelebb a veszély ott van az Isten, mert a mezőknek már már hullámosodó vetés tengere kézzel foghatóan bizonyítja nekünk a régi keresztény közmondás igazságát.

A múlt évhez hasonlatos módon indul a mezőgazdasági növényzet fejlődése. A buzák erősek, buja növények, tiszták s már már hasasodók, pár hét alatt szárbaszökkenve meg fognak mutatni

az isteni jószág s a természet titkos erejét. A rozs kalászat ereszti s a kalász zászlója a világháboru dicsőségét és győzelmét hozza meg a mi számuokra. A többi növények is erőteljesen hajtanak, közben szorgos kezek dolgoznak a határokon és mezőkön s épül a nagy győzelem vára, mert velünk az Isten s az Istennel az igazság hatalma.

Aggodalom, kétségkedésnek nincs tehát helye. A győzelmes vég felé biztos utakon haladunk.

Erdély külön miniszteriuma.

Figyelemmel és mély aggodalommal csüngött szemünk az Erdély rekonstrukciójának jelzava alatt megindult politikai tanácskozások sorsán s a történetek után méltán kérdezhettük:

— Nyitva van-e még a megegyezés ajtaja? — melyet a miniszterelnök Bethlen István gróffal való tanácskozása után nyitva hagyott. Erdély sorsa és jövője iránt mélyszéges szorongattól áthatott emberek nem akarják hisni, hogy ez az ajtó — a mint, Andrássy mondta — már bátran becsukható. A háboru halálos aléltásba ejtette Erdélyt, politikai taktikák apró-cseprő kérdéseit nem lehet fölébe helyezni Erdélynek. Mi, erdélyiek, igenis komolyan tartottuk és tartjuk Tisza István gróf akcióját és e komolyaság egyik legfőbb biztosítékának tartjuk éppen azt, hogy a miniszterelnök külön, megfelelő hatáskörű miniszteriumra kívánta bizoni Erdély rekonstrukcióját.

Az állítólag végleg becsukott ajtó mögül felhangzik az ádáz parlamenti harcz riadója, pedig csak most kezdődik a háborunk — az élet tel: Ez az a nehezebb feladat. Ez előtt akarja az ellenzék becsukni az ajtót? Nem hishetjük. — Az ország legintegritásabb, a háboru által legulyosabban érintett részének, Erdélynek sorsa iránt ekkora vaksággal nem lehet megverve s pártdüh legelfogultabbja sem. Ha pedig Bethlen István és társai kivonják magukat Erdély újjáépítésének munkájánál, ha évtizedeken át haugoztatott, publikált és kongresszusozott Erdélyszertatuk csak annyit ér, akkor talán csalódtunk bennük, de nem csalódhattunk a miniszterelnök szándékában: Erdély külön miniszteriuma meg kell valósuljon!

A VÁROS.

A hadikölcsönjegyzés sikere érdekében a polgármester értekezletet hívott össze, a mikor a megjelentek megállapodtak abban, hogy a jegyzésben való részvételre a város polgárságát felhívják. A jegyzés könnyebb tétele végett az értekezlet bizottságokat szervezett és például a Szentimrében Kovács Domokos és Horváth József, a korcsmárosokat Lókody P. Gergely és dr. Dobos Ferencz, a kereskedőket Spanyol Pál és Sterba Ödön, Szombatfalvát Gellért Lajos és Sándor Albert, az iparosokat Szabeni Antal és Bodrogi Dénes fogják házról-házra felkeresni polgártársainkat, a kik, kétség nem fér hozzá, átértve a célt és a kölcsönjegyzés jövedelmező voltát, tömeges részvénijegyzéssel fogják demonstrálni a hős fiaink iránt érzett hálát.

A katonai szálláspénzek. A beszállásolt katonák után a szállásadókat megillető illeték kifizetése, személyzet hiány következtében, természetesen bizonyos késedelemmel történhetik meg, amit nem egyszer tottek panasz tárgyává. Volt alkalmunk a dolgokba betekinteni és meggyőződést szerezni arról, hogy a beszállásolási bejelentések feldolgozása komoly munka tárgyát képezi s így rövidesen minden szállásadó az őt megillető térítményhez hozzájut. Ezzel kapcsolatosan, miut örvendetes eseményt jelezzük, hogy a tanács a beszállásolási illeték csekély voltára tekintettel — miután a napi 52 fillérből a villanyt is alig fedezhetni — előterjesztést tesz a miniszternek, hogy annak pótlására bizonyos államszegélyt engedélyezzen.

Méhészeti tanfolyam tisztviselők részére.

Az udvarhelyvármegyei Méhészeti egyesület Székelyudvarhely város tisztviselői részére f. hó 22 től kezdődőleg 18 napra terjedő tanfolyamot nyit meg, hogy a tanfolyamon résztvevők a méhészeti ismereteibe bevezetessenek s esetleg egy tisztviselői szövetségi méhészeti az egyesület pátronaussága alatt szervezhető legyen.

Résztvehet a tanfolyamon minden Székelyudvarhely lakó tisztviselő férfi és nő tekintet nélkül arra, hogy az illető tagja-e vagy nem az egyesületnek. A tanfolyamra a jelentkezők közül 30 vehető fel s amennyiben többen ohajtanak résztvenni, párbuzamos tanfolyam szervezhetik. Kaptárkészítésben az a tanfolyam hallgató vehet részt, ki ezt jelentkezése alkalmával kifejezetten kéri. Az előadások mindennap d. u. 5 órától kezdődőleg tartatnak a szentferenczrendi atyák elemi iskolájának egyik termében (Iskola utca), honnan a közeli telepre esetenként gyakorlati bemutatásra vonulnak át a hallgatók.

Jelentkezni lehet: *Lányi Lajos* egyll. elnök-nél (posta épület), *Gál Lajos* titkárnál (Király-ut

HIREK.

Székelyudvarhely, május 20.

Illyés Miklós ny. tábornok.

(1831—1917.)

Délceleg alakját többé nem láthatjuk. Megszokott, kedves egyéniségét, meleg barátságát oly melegséggel vonzó társalgását nem élvezhetjük. A rettenetesen dúló vihar ledőltötte az öreg tölgyet is, amely eddig erejével dacolt. A nagy lelki megroppanást, melyet az oláh betörés okozott, követte a törékeny test. Elmúlása tragikusan megható. A minden ízében igazi katona, aki három háborut élt közvetlenül át és harczolt végig, a mostaninak nem érthette meg a végét, noha annak minden mozzanatát a legnagyobb érdeklődő figyelemmel kísérte. Az oláh betöréssel megható, férfias bátorsággal nézett szembe, de a régi viszonyok közé többé visszatérni nem tudott. Iratait s mindent, a mi a régi boldog időkre visszaemlékeztette, érthető okokból megsemmisítette vagy eltüntette; egyenruháját letette s többé fel sem vette. Megszokott kedves köre az Urikaszinó is beszüntetvén működését az óramű pontosságával idevezető sétálásáról is le kellett mondania. Panasz nélkül ebbe is belenyugodott nemcsak, de lakásának ablakát is elkértelte. Nem, mintha meghasonlott volna a világgal, hanem mert természetesen és magához méltónak találta ezt a visszavonulást.

Csendes resignációval, agykori zsörtölődés nélkül igazi fiózófus méltósággal szemlélte az események torlódását s ha környezetével vagy jóismerőseivel, akik meglátogatták, azokról beszélgethetett, mindig azt a benyomást keltette, hogy nyugodtan várja a vég közeledését s böles megadással veszi annak érkezését. Igazi fiózófus gondolkodás! Mérieglenni tudja a megváltozott viszonyokat s egy hosszú, boldogan leélt élet végén, hiu reményekkel nem áltatja magát. Katona pontosságával nem vár többet, mint ami megadatott!

Egyszerű református papi család gyermeke volt. Patakfalván született 1831-ben. Középszkolai tanulmányait a székelyudvarhelyi ref. keletgumban végezte. A VII ik osztályt, az első diákévet, a nagyenyedi Bethlenkollegiumban járta egyidőig, amíg az 1848/49 iki szabadságharcz az alig 17 éves ifjút magával nem sodorta. Katona lett önként. S ezzel életének sorsa el is dőlt. A szabadságharczot fiatalága következtében szoronszerűen megszuza. De ennek lezajlása után annyi ezer meg ezer honfitársa sorsát ő sem kerülhette el. Besorozták. Ismét katona lett, kényszerűségből. De nem csüggedt el. Az egyszerűséghez, puritán

3), *Puskás Lajos* h. titkárnál, az áll. tisztviselők egyesülete titkárnál (törvényszék) és *Varró Elek* egyll. jegyzőnél (pénzügyigazgatóság). A tanfolyam f. hó 22-én d. u. 5 órakor veszi kezdetét. Gyülekezés a barátok irodájában.

TANÜGY.

Tanítók hadikára. Az érdekeltek megnyugtására közöljük, hogy mindazon állami és községi tanítók, kiknek bejelentésük illetékes helyre eljutott, az előleget meg fogják kapni. Ez a kérdés közigazgatási uton nyer megoldást s így a kir. tanfelügyelő részletes, esetenkénti felvilágosítást erről nem adhat. Felekezeti tanítók ez ügyben egyházi főhatóságuknál érdeklőhetnek.

Tanítói felmentések. A katonai szolgálat teljesítése alól felmentett tanítók ügye revizió alatt van. Mindazon tanítók, akik *segéd, őrszolgálatra* vagy *arcszolgálatra alkalmatlanok* minősítettek: továbbra is fölmentve maradnak. Minden más fölmentés a nélkülözhetetlen ségen alapul és a hatóságok véleményezése alapján nyor döntést.

életmódhoz és a kemény hivatáshoz hozzászokott ifju nemesak beletörődött az új helyzetbe, de ambíciót csinált a továbbhaladásból.

Addigi neveltetése, tanultsága kötelezték el erre. A daczos székely fej bámulatos kitartással dolgozott s munkásságának eredményeül nemsokára tiszti rangot nyert. Igazi vérbeli katonává lett. Bámulatos kitartásának bizonyítéka, hogy székely létére a német nyelvet oly tökéletesen volt képes elsajátítani, hogy gondolatait ezen a nyelven későbbben is mindig jobban kitudta fejzezi, mint anyanyelvén. Lelkiismeretes munkássága, becsületessége, pontosága, tapintatos, finom modora, őszinte barátsága a legkiválóbb tisztak egyikévé tették. A hová rendelve volt minden ponton megállotta helyét emberül. Részt vett az 1859. és 1866. évi olasz háborúban s ezeknek sok csatájában kitüntette magát. Legmagasabb kitüntetését a 3 ad osztályu vaskorona rendet az 1866 ik évi háboruban szerezte meg. Szolgálati idejét jórészt két ezrednél a 7-ik és 13-ik huszárezrednél töltötte el, mely utóbbinak parancsnoka is volt. Mint ezredparancsnok a 80-as évek vége felé kapta egyetlen külföldi kitüntetését; a perzsa nap- és oroszlan rendjelet abból az alkalmából, hogy ezredénél a perzsa sah látogatását fogadhasza. Nyugalomba mint ezredes vonult aránylag eléggé fiatalon, 1890-ben. A Székelyföld, szülőföldje magához vonzotta. Székelyudvarhelyet választotta nyugalma helyéül. Azóta itt is lakott állandóan, boldog megelégedésben szerető testvérei és rokonai körében.

Családot nem alapított. Szívének szeretét közelebbi rokonai közt osztotta meg. De jutott belőle idegeneknek is bőven. Szeretete szeretettel és tisztelettel találkozott. Életének végéig része volt ebben mindenkitől. A legmagasabb elismerés is még egyszer feléje fordult megboldogult királyunknak 60 éves jubileuma alkalmából, mikor a királyi kegy a régi kiváló ezredest különös kitüntetésképpen *ad honores* tábornoki rangra emelte. E kitüntetés még inkább fokozta a tiszteletet s a régi érdemeknek ilyen jutalmazása bizonyos foku nimbuszá változtatta azt.

Huszonhét évig élvezte a nyugalmat. Igazi jutalom a Gondviseléstől. Egy emberöltői munkát egy emberöltői boldogsággal tetézi?... Hánynak adatik meg?... Neki megadatott! Boldogság az életben, nyugalomban és meghalásban!... Ember nem kívánhat többet.

Temetése 18-án imponáns részvétellel ment végbe az előirt katonai pompával, de alkalmazkodva ebben a háboru követelményeihez. A temetésen résztvettek az összes katonai hatóságok és tisztikarok élükön *Báró Rohr Ferencz* vezérezredessel. A ravatalnál *Imreh Árpád* s. lelkész mon-

dott meghatározó imát. a sirnál pedig *Vajda Ferencz* ref. esperes bucsuztatta el a derék embert és mint a katonát híven jellemző szép beszédet.

A társadalom áldozatkészsége. Az Udvarhelyi Híradó szerkesztője újabb a következő adományt vette és hálással nyugtázza:

Vak katonák részére: Ö. v. Dr. Nagy Samu 100 kor.

Hadi özvegyek és árvák javára: Simó Mátyás 100 K.

Gróf Majláth Gusztáv Károly püspök. Amint ismételtén közöltük, a napokban Székelyudvarhelyre jött. A legújabb értesítés szerint f. hó 22-én d. e. fog megérkezni Csikszékreda felől autóval; az nap délutánját az ifjuság és katonaság gyóntatására fogja fordítani; másnap szerdán, d. e. a templomban a jelentkezőket megbémálja és azután iekolákat látogat.

Arz vezérkari főnök köszönete. Székelyudvarhely város közönsége, mint ismeretes, Arz Arthur báró vezérkari főnököt Erdély felszabadítása körül kifejtett érdemeiért, a város díszpolgárává választotta. A képviselőtestület nagy lelkesedéssel meghozott határozatát, mint megirtuk a polgármester, addig is, míg a dízes oklevél elkészül, levélben hozta a nagy hadvezér tudomására. Arz báró vezérkari főnök a város hódolatát nyomban táviratilag megköszönte, míg míg most a következő levelet intézte a polgármesterhez:

Nagyságos Dr. *Majláth Miklós* polgármester urnak Székelyudvarhely.

Rangemelésem alkalmából hozzám intézett szives soraiért fogadjam őszinte hála köszönetemet.

Mint Székelyudvarhely város díszpolgára nagyon köszönöm kedves polgártársaimnak Ön által tolmácsolott üdvözlőket.

Midőn még arra kérem, hogy köszönetemet a város közönségével tudassa, maradtam kiváló tiszteltem nyilvánítása mellett Arz G. d. I.

Konfirmációs ünnepély. A székelyudvarhelyi református egyház konfirmációs ünnepélyét áldozócsüörtökön tartotta meg. A 42 növendék kikérdezése a ref. templomban előző napon, szerdán délután történt meg, míg a növendékek ünnepélyes beiktatása csütörtökön szép ünnepség keretében folyt le. Az ünnepélyt a gyülekezet éneke vezette be, mely után *Imreh Árpád* s. lelkes imát mondott. *Vajda Ferencz* esperes határos alkalmi beszéde után a növendékek vallástétele következett, melyet *Urvacsora* osztás követett, amikor beszédet *Biró Sándor* h. kollg. igazgató tartott ékeszólással. A növendékek megáldása és felvétele után a gyülekezet éneke zárta be az emelkedett hangulatú ünnepélyt.

Phaffenhuber százados kitüntetése. Ő felsége a király *Phaffenhuber* Eduárd gy. századosnak a Ferencz József rend lovag keresztjét díjmentesen adományozta. A magas rendjelt *Rohr* báró vezérezredes személyesen tüzte fel az érdemes öreg ur mellére igen szép beszéd kíséretében: melege gratulálva a már viselt arany vitézségi keresztet is, melyet mint hős katoná az osztrákporosz-olasz háborúban szerzett vitézsége érdeme kép. A 80 éves kora dacára is fiatalos kedélyű százados büszke örömtől sugárzó arczzal fogadta a sok-sok szerencsekívánatot és azt a számtalan csakrot, mellyel jóismerősei és barátai elhalmozták igaz szeretetük és örömük jeléül, együtt örülve a legmagasabb helyről jövő kitüntetésnek.

A Phaffenhuber-familia a szabadságharcz előtt jólétben élt Szászvároson, egyike volt a leggazdagabb családoknak, de az ellenség mindenképpől kifosztotta. Igerzi katoná család és a kedves öreg ur leghőbb vágya volna most is az, ha bár fiatalabb lenne, hogy kardot kötve, ő is szolgálhatna a szent ügyet; de 80 év a vállán. Neje árvátfalvi *Szabó Róza*, két gyermekük, *Bella* és *Oszkár* magyar nevelésben részesültek. A kitűnő öreg-ur katonas büszkeséggel szereti Arz Arthur vezérkari főnököt, kinek az egyetlen nagybátyja s a ki viszont a legnagyobb gyöngédséggel halmozza el Eduárd bátyját. Míg a kiváló hadvezér városunkban időzött, a gyermekei figyelem min-

den megnyilvánulásával vette körül nagybátyját és családját. Nagy szív, nagy lélek lakik Arz báróban, ebben az igazán nagy katonában, kit Székelyudvarhely város érdemeiért díszpolgárának választott. Helyi ismeret után beszélhetünk s talán nem szerénytelenség, ha feljegyezzük, hogy valahányszor az utcán sétálni, vagy nyilvánosan látni lehetett könyed, fiatalos járásával rokonszenves alakját megjeleníteni: magyaros hoválettel forróbban lüktetett a vér ereikben abban a boldog tudatban, hogy körülükben láthatjuk a nagy katonát, a hadvezért: Erdély felszabadítóját. A honta'anság nekünk oly hosszúnak tetsző ideje alatt nagy aggodalmak közt folyton csak azt a három betűt nevet kerestük s a név után írott jelentésekből kaptuk azt az erős megnyugvást, hogy komény kezekbe van letéve Erdély sorsa: székelyek ne csüggedjétek! Románységünk valóra vált. Haza jöhettünk s itthon hagyott meleg fészékünkben hálással, nem szerénytelenül tolokodva, de igaz magyaros büszkeséggel ejtettük ki a nevet: Arz. S most, hogy a szeretett negybecsít a belső melegség igaz szeretetével üdvözli a hős tábornok, örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy a magunk részéről is szívélyes üdvözlőket tolmácsoljunk.

Arany János ünnepély. Koszorus költőnk születésének 100 ik évfordulója alkalmából, mint jeleztük, a helybeli Róm. kath. főgimnázium, Reform. kollégium és Áll. polg. leányiskola tanári kara és tanuló ifjusága ma, vasárnap délelőtt 11 órakor, a vármegyeház dísztermében emlékünnepélyt rendez, melyre az érdeklődő közönséget szivesen látja a rendezőség. Az ünnepély műsora a következő: 1. Egressy: Szózat. Éneklék az ifjusági vegyeskar. 2. Arany J.: Fiamnak. Szavalja Ifj. *Szemlér Ferencz* r. k. főgimn. tanuló. 3. Ünnepi beszédet tart *Szász József* r. k. főgimn. tanár. 4. Arany János Toldi-jából Miklós és Benecze találkozás. Elmondja *Németh* ref. koll. tanuló. 5. Arany J.: A gyermek és a szívárvány. Szavalja *Magyari* Erzsébet polg. leányisk. tanuló. 6. Arany-Szentirmay: Népdalok. Éneklék: *Lőrincz Teréz* és *Tomsa* Klementin, zongorán kíséri *Szabó* Ilus. 7. Arany J.: Zách Klára, Zongorán előadja *Tompa* Márta. 8. Gaál F.: Magyar ábránd. Zongorán előadja *Maráth* Aranka. 9. Arany J.: Pázmán lovag. Szavalja *Nagy* Elemér ref. koll. tanár. 10. Erkel: Himnusz. Éneklék az ifjusági vegyeskar. Okéentes adományokat a Sz. gyalogezred hadi özvegyei és árvái javára szivesen fogadják.

Az áll. Szakiskola az oláh invázió következtében Budapestre tette át székhelyét. A tanévet az elmehűlt tanári és művezetői kar nov. 6-ikán kezdte meg a Felsőépítő ipariskola épületében, míg a köiparosok műhelygáskorlatokat *Szenger* Béla budai kőfaragótelepén végezték. A tanévet e hó 10-ikén tartott vizsgálatokkal fejezték be, s az intézet tanárai és művezetői e héten haza is érkeztek. Az új tanév igen természetesen a rendes időben most már Székelyudvarhelyen fog megnyitni.

Stadler Frida előadása. Rendkívül élvezetes és éppen a jelen viszonyok közt tanulságos előadást tartott *Stadler* Frida budapesti Szociális misszió társulatnak ezen mély gondolkozású és széles látókörű küllagja, ki személyes tapasztalatai alapján az erdélyi viszonyokat is alaposan ismeri. A legtisztább és legönzotelenebb emberi szeretetből fakadó buzgósággal jacuár óta járja Erdélyt és végzi a fárasztó nagy munkát, melynek célja segíteni embertársainkon. Ennek a nemes munkásságnak módszeres gyakorlatát ismertetette a Misszió társulat helyi szervezetének elnöke Dr. *Horváth* Károlyné által 18 ikára összehívott gyűlésben tartott előadásában és buzdította a jelenlévőket, hogy vegyék ki részüket e sok lelki gyönyörüséget okozó tevékenységből.

A görög keleti székelyek áttérése. A háromszék megyei községek lelkesek nélküli gör. keleti székely lakossága részint a róm. kath. részint a református vallásra térnek át. Komolló községben az összes görög keletiek, Mikóujfaluban a felük (a másik felük, a mint már megirtuk, a róm. kath. vallásra tért át), Sepsiszentgyörgyön 116 család, Kilyénben 10 család és Kőkös községben 6 görög keleti család tért át a református vallásra.

Nagymennyiségű szövet a magyar kereskedőknek. Illetékes helyről szerzett értesülés szerint a magyar kereskedelmi kormány és a hadvezetés között tárgyalások folynak nagymennyiségű oroszleugyelországi szövetnek átengedése dolgában. A hadügyi igazgatás ugyanis a monarchia által megszállt oroszleugyel területen nagymennyiségű elsőrendű minőségű szövetkészletet talált, a melyet Ausztria és Magyarország polgári lakosságának szántak. Miutegy tízmillió korona értékű szövetről van szó, a melyet a hadvezetés hajlandó a magyar kereskedőknek átengedni.

Halálozás. *Schaffent* Dezső nyomdai faktor életének 28-ik évében, Zsolnában, f. hó 4-ikén elhunyt. A megboldogult derék emberben *Schaffent* Frigyes kereskedő fiát vesztette el. A megboldogultat Zsolnában helyezték örök nyugalomra. Pihe-nése legyen eszedes.

A Székely vasút közgyűlése. A Héjasfalva—székelyudvarhelyi helyi érdekű vasút (Székely-vasút) igazgatósága f. hó 12-én Budapesten Báró *Daniel* Gábor elnökletével ülést tartott, melyen Udvarhelymegye részéről *Szabó* János alispán vett részt. Az igazgatóság letárgyalta és megálapította a mérleget és a közgyűlés napját e hó 29-ikére kiűzte.

Híd- és műtárgyak építése. A székelyudvarhelyi áll. építészeti hivatal a székelyudvarhely—gyergyószentmiklósi áll. közúton 12, 2—12,3 km-nél levő 55. számú Ivátpatak d és a Héjasfalva—csikgyhiesi áll. közúton 69. 7—69,8 km-nél levő 170. számú híd átépítési munkáinak biztosítása céljából 7241 K 75 fillér előíránnyal; — a székelykeresztúr—erdőszeutgyörgyi tvht. közúton levő 10, 17, 22, 25, 27, 33, 34, 54, 55, 58, 59, 62, 74, 75 és 76 sz. n. útárgyak, a sárú—szentdemeteri tvht. közúton levő 52, 56, 73, 76, 86 és 88 sz. n. útárgyak, valamint a szentegyházfalva—székelyszombori tvht. közúton levő 10, 11, 15, 22, 38, 58, 62 és 66 számú betoncsövek megépítésének biztosítása céljából versenytárgyalást hirdet. Ajánlatok tehetőek külön-külön utazalásonként is. Ezen munkákra előírányzott összes költség 16086 K 36 fillér. A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy ajánlataikat június hó 11-ik napjának d. e. 10 órájáig az épít. hivatalhoz közvetlenül, vagy posta útján nyújtsák be.

Ünnepi istentiszteletek a jövőben. A miniszterelnök a vármegyék főispánjához intézett loirata alapján jövőben az évek következő napjain fogtak ünnepi istentiszteleteket tartatni: április 11-én nemzeti ünnep, április 27-én Zita királyné névnapja, május 9-én Zita királyné születésnapja, június 7-én Urnapi körmeccet, augusztus 17-én IV. Károly király születésnapja, augusztus 20-án Szent István napja, szeptember 10-én néhai Erzsébet királyné halálának évfordulója, november 4-én IV. Károly király nevénapja és végül november 20-án néhai Ferencz József halálának évfordulója alkalmából.

KÖZGAZDASÁG.

A vármegyei gazdasági Egyesületől

Értesítés.

(110—917. sz.) Az egyesület tagjainak rendelt korpá megérkezett s e hó 26-ig átvehető, mászanként 31 K-árért.

A 26-ig ol nem vitt korpá nem tagoknak is kiadatik. *As elnökség.*

Felolós szerkesztő: BECSEK ALADAR,
Kiadja: a Becsek D. Fia Könyvnyomda

Eladó belsőség.

A vasúti állomás közelében egy csaknem 2 hold területű belsőség eladó. Czim a kiadóhivatalban.

Gőzmalmomba mázsáláshoz és erdőfelügyelőnek 1—1 rokkant katonát, továbbá a malmomba 2 tanoncot 3 évi tanévre felfogadok. *Fábián* József.

Eladó buzaszalma.

20 szekér buzaszalma eladó. Értekezni lehet *Csillag* Józsefnél.